

дітьми, які внутрішньо вимушено переселилися, то на допомогу їм мають прийти відповідні кейс-менеджери. На жаль, в Україні існує проблема, пов'язана з діяльністю кейс-менеджерів, а саме: їх має набирати та навчати окремо взята територіальна громада. На сьогодні фінансування їх роботи лежить на державі, але остаточне рішення, чи потрібні вони в тому чи іншому населеному пункті, ухвалює територіальна громада. Відтак, цих фахівців в Україні мало. Їм потрібна відповідна освіта, яка в Україні поки що не розвинена.

Таким чином, для кожного місцевого самоврядування важливо зрозуміти та прийняти відповідне рішення: люди потребують чіткої поінформованості про соціальні послуги на тій чи іншій території, адже обізнаний громадянин може навіть не потребувати допомоги держави, якщо вчасно отримає консультацію. З огляду на це перелік завдань державної політики щодо захисту прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні має бути розширений з урахуванням вимог сучасності та суспільства, зокрема, щодо особливостей діяльності кейс-менеджерів, які надають допомогу сім'ям з дітьми, які були вимушені покинути місце свого постійного проживання через зовнішню агресію проти України.

1. Сидоренко Н.С. Інтерпретація поняття «публічна служба» з урахуванням зарубіжного досвіду. Аспекти публічного управління. 2016. № 4(9-10). С. 71-77.

2. Tyesta L. A. L. W., Saraswati R., Arif F. Implications of legal positivism of the promotion of children's rights on national law. J. Advanced Res. L. & Econ. 2020. Vol. 11. p. 661.

УДК 342.61

DOI: 10.31733/17-03-2023-104-106

Анастасія ДАШКОВСЬКА

здобувач кафедри публічного

управління та адміністрування

Національної академії внутрішніх справ

РАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ЯК СУБ'ЄКТ СЕКТОРА БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Прийнятому у 2018 році Законом України «Про національну безпеку» визначено суб'єктів, які беруть участь у суспільних відносинах щодо сектору безпеки і оборони: «система органів державної влади, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України» [1].

Вивчивши дане питання А.В. Рубан з огляду на єдине керівництво й управління сектором безпеки і оборони виділяє чотири основні складові, а саме: 1) сили безпеки; 2) сили оборони; 3) обороннопромисловий комплекс; 4) громадяни та громадські об'єднання [2, с. 100]. Статтею 12 Закону України «Про національну безпеку» визначені складові даного сектору: «Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику. Інші державні органи та органи місцевого самоврядування здійснюють свої функції із забезпечення національної безпеки у взаємодії з органами, які входять до складу сектору безпеки і оборони [1]. Деякі дослідники визначають суб'єкти або складові сектора безпеки і оборони як визначена законом система органів (суб'єктів) забезпечення воєнної безпеки і оборони держави, до яких належить воєнна організація держави, правоохоронні органи, розвідувальні та

контррозвідальні органи, оборонно промисловий та науковий комплекс тощо [3, с. 14]. Ситник Г.П. зазначає на визначенні державне управління національною безпекою як специфічний вид та невід'ємна складова державного управління, й вона охоплює соціальну, економічну, гуманітарну та політичну сфери суспільства та держави. Таке управління визначається як цілеспрямована діяльність суб'єктів національної безпеки, які в межах законодавства та із використанням можливостей держави (воєнні, економічні тощо), здійснюють розробку й реалізацію владних, регулюючих, координуючих, контролюючих та нормативних державноуправлінських впливів на об'єкти нацбезпеки [4, с. 257].

Під суб'єктами, які утворюють систему саме управління національною безпекою Г. Ситник розуміє: посадові особи, органи державного управління, місцевого самоврядування, різноманітні державні інституції, діяльність яких прямо або опосередковано пов'язана із забезпеченням національної безпеки. До таких суб'єктів відносять Президента України; ВРУ; Кабмін; РНБО України; Нацбанк; суди загальної юрисдикції; прокуратуру; місцеві адміністрації та органи самоврядування; вище керівництво ЗСУ, спецслужб та інших військових формувань [4, с. 258-259].

Законом України «Про національну безпеку» визначаються базові аспекти управління у сфері національної безпеки та сектору безпеки і оборони, а саме керівництва та координації. Згідно ч. 1 ст. 13 даного Закону керівництво у сферах національної безпеки і оборони здійснює Президент України як гарант незалежності та національної безпеки; Верховний Головнокомандувач ЗСУ; очільник РНБО. У відповідності до ст. 14 Закону координацію у сфері безпеки і оборони здійснює РНБО, яка керується Конституцією [5] за Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України» [6]. Таким чином, загалом сектор безпеки і оборони має чотири компоненти, в Законі «Про національну безпеку» визначений перелік суб'єктів, які складають сектор безпеки і оборони.

Раду національної безпеки і оборони України створено відповідним Законом України [6] ще в березні 1998 року, тобто практично через два роки після ухвалення Конституції України і на восьмому році нашої незалежності.

У ранжирі суб'єктів із забезпечення національної безпеки України першим є Президент України (ст. 4) [6]. Так само серед переліку його повноважень найпершим пунктом у ст. 106 Конституції України [5] визначено, що глава держави забезпечує державну незалежність і національну безпеку; а п. 17 цієї статті покладає на нього обов'язки Верховного головнокомандувача Збройних сил України; п. 18 закріплює те, що він очолює РНБО України, а п. 19 передбачає можливість внесення до Верховної ради України подання з приводу оголошення стану війни; цей самий п. 19 зазначеної статті визнає за президентом держави право використання Збройних сил України та інших військових формувань (організацій), що їх може бути створено в межах законодавчого поля. Причому п.19 ст. 106 зазнав редакційних змін 2014 року, коли розпочалося фактично російське вторгнення в Україну. І, нарешті, п. 20 цієї статті надає главі держави повноваження щодо оголошення мобілізації (часткової або загальної), запровадження воєнного стану в разі загрози нападу на державу, захоплення території, при небезпеці незалежності держави Україна [5].

Навіть з огляду на поіменування, РНБО України переймається ключовими питаннями національної безпеки й оборони держави. Обидва ці поняття не лише закріплено в поточному законодавстві, але й розтлумачено юристами-науковцями і практиками.

Проте, в сучасних умовах воєнного протистояння державі-агресору рф, особливо після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, безпека й оборона Української держави, їх ефективне та цілковите забезпечення стали не просто вкрай важливими, нагальними, як і були насправді, а, власне, фактичною умовою самого існування України й українського народу, нашої національної ідентичності, української правової філософії свободи й, урешті, відправною чи навіть вирішальною точкою зупинення поглинання неправом національного та міжнародне права в цілому.

РНБО України як орган координації діяльності щодо забезпечення державної безпеки та оборони країни при Президентові України в цих умовах – умовах воєнного стану та мобілізації населення, коли зросла роль Президента України як головнокомандувача Збройних сил України як загальної та провідної об'єднувальної сили нації, як державного креатора, який повинен ухвалювати найбільш ефективні та почасти неочікувані й не бували раніше ургентні політико-правові й економічні рішення, набуває особливого значення. Суспільні очікування та вимоги до нього зростають і поготів.

РНБО України має не тільки здійснювати «мозковий штурм» та підтягнення, задіяння

всіх наявних резервів за складовими гілками та розгалуженнями влади, але й оперативно, залежно від швидкої зміни політико-економічних та інших обставин як у середині держави, так і з боку наших союзників-держав, усіх інших держав світу й, найголовніше, держави-агресора Росії, найбільш адекватно реагувати на ці виклики та запити, формувати нові підходи, неочікувані воєнним противником рішення, в т. ч. щодо розширення комплексів сил і засобів сучасного реагування, зміни правових і політичних позицій у межах міжнародного права, акумулювати нові, раніше не відомі стратегіями та максимально результативно координувати та контролювати діяльність органів виконавчої влади, особливо в оборонній галузі та й у сфері національної безпеки. Зрозуміло, це аж ніяк не прості питання, і вони тим складніші, чим масштабнішою стає агресія ворога, чим більш витонченими за своєю злочинною зухвалістю стають його дії на всіх фронтах, а так само й на інформаційному.

РНБО України є важливим елементом механізму держави, а вид його діяльності визначається власними завданнями та підпорядкуванням її у відповідному секторі напряму саме президентові України. Не будучи цілком самостійною організаційною одиницею, РНБО України підпорядковується тільки і безпосередньо Голові держави. Отже, РНБО України, з огляду на членство в ній та повноваження, є включеним до складної організаційної структури президентсько-виконавчої влади.

Правовий статус РНБО характеризується відповідним напрямом і обсягом діяльності Президента України щодо національної безпеки та оборони. За повномасштабної воєнної російської агресії в Україні РНБО не тільки посилила активність, але й змістила акценти своєї діяльності при президентові України як головнокомандувачі Збройних сил України на відсіч нападу ворога, на звільнення всіх окупованих територій та громадян. Унормування цих моментів було б слушним у законі України про Президента України, який наразі не прийнято.

Дуже важливим стратегічним документом нині могла б стати і Концепція протидії російській агресії та експансії (воєнній та іншій), адже війна, практично з ворогом людства, зосереджена тільки на території нашої держави, непоправно страждає український народ, наша економіка, наша земля, екологія тощо. Саме РНБО могла б стати ініціатором стратегії захисту безпеки держав світу, через приклад і розуміння Україною цих загроз. Адже Україні самотужки важко протистояти ворогові, який становить загрозу і сталому світопорядку. Оскільки російське вторгнення є широкомасштабним, а загарбник, навіть у цьому столітті, вже зазіхав (і робить це надалі) на суверенітет і територіальну цілісність, на мир не лише в різних країнах (Грузія, Україна, інтервенція в Сирії тощо), але й у цілих регіонах, веде криваві війни проти власних народів, погрожує світові реальним застосуванням ядерної зброї, таку Концепцію доцільно було б поширити в ООН та, особливо, серед країн ЄС, США, країн – сусідів агресора та країн, які постраждали від російських воєн та російської експансії у минулому столітті.

Не можна випустити з уваги ще один важливий орган із забезпечення стратегічного керівництва усіма воєнізованими формуваннями та правоохоронними органами держави – Ставку Верховного головнокомандувача Збройних сил України, створений указом Президента України в день початку повномасштабної збройної російської агресії в Україну – замість Воєнного кабінету РНБО, який припинив свою діяльність у зв'язку з повномасштабною агресією ворога [7]. Цей орган, як показує запекла боротьба українського народу й Української держави із загарбниками, забезпечуючи наше виживання як таке, лише посилює важелі адміністративно-правового статусу РНБО як суб'єкта сектору безпеки й оборони України.

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 05.03.2023).

2. Рубан А.В. Державне управління у сфері національної безпеки України: дис... канд. держ. упр.: 25.00.05 / Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2019. 253 с.

3. Сектор безпеки і оборони України: теорія, стратегія, практика. Монографія / Ф.В. Саганюк, В.С. Фролов, О.В. Устименко, М.М. Лобко та ін. Київ: Академпрес, 2017. 180 с.

4. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник. Київ: НАДУ, 2012. 730 с.

5. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

6. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 р. №183/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

7. Про утворення Ставки Верховного Головнокомандувача: затв. Указом Президента України від 24.02.2022 р. № 72/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72/2022#Text> (дата звернення: 05.03.2023).